

ACTIVITATEA GRUPULUI DE REZISTENȚĂ ANTICOMUNISTĂ DABIJA-MACAVEI (MUNȚII APUSENI). 70 DE ANI DE LA MOARTEA MAIORULUI NICOLAE DABIJA ȘI A CAMARAZILOR SĂI

CORNELIU BELDIMAN

Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București
corneliubeldiman@yahoo.com

DIANA-MARIA BELDIMAN

Școala Centrală, București
sdiana.maria@yahoo.com

Cuvinte cheie: Grupul Dabija-Macavei, Munții Apuseni, Nicolae Dabija, rezistența armată anticomunistă, România

Keywords: Dabija-Macavei Group, Apuseni Mountains, Nicolae Dabija, Armed Anti-communist Resistance Movement, Romania

Maiorul Nicolae Dabija (13 aprilie 1907, Galați-28 octombrie 1949, Sibiu), ofițer de elită al Armatei Regale Române a participat la Războiul din Răsărit, fiind comandant al Companiei a 5-a Infanterie, Regimentul 38, Divizia a 10-a. Erou de război, el a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” și „Crucea de Fier” germană. În 1949, el a pus bazele, alături de cei patru frați Macavei, unui grup de rezistență armată anticomunistă în regiunea estică a Munților Apuseni (Muntele Mare), numit „Frontul Apărării Naționale – Corpul de Haiduci” sau Grupul Dabija-Macavei. Acesta a fost cel mai important grup de acest gen constituit în România, dispunând de cca. 200 luptători înarmați și instruiți după rigorile militare. În luptele cu trupele de Securitate, din 4 martie 1949, cinci dintre membrii grupului au fost uciși, între care și soția lui Nicolae Dabija. El a fost arestat mai târziu, judecat și condamnat la moarte, alături de alți șapte membri ai grupului; toți au fost executați la Sibiu (28 octombrie 1949), unde sunt înmormântați.

Munții Apuseni au constituit o regiune foarte importantă pentru dezvoltarea mișcării naționale de rezistență anticomunistă¹.

Pe versantul oriental al Apusenilor (Muntele Mare) a operat în 1949 grupul Dabija-Macavei („Frontul Apărării Naționale – Corpul de Haiduci”).

Lucrarea de față își propune evocarea activității acestui grup, la aniversarea a șapte decenii de la moartea fondatorului său, Nicolae Dabija (1907-1949), maior în Armata Regală Română.

Figură emblematică a luptei anticomuniste din Munții Apuseni, ofițer de elită al Armatei Regale Române, maiorul Nicolae Dabija (**Fig. 1**) s-a născut la 13 aprilie 1907 la Galați, într-o familie modestă. El era văr al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. La 19 ani, a

¹ Beldiman, Beldiman 2018, p. 285-294. O primă versiune (fără anexa documentară) a acestui articol a fost publicată în volumul: N. Lazăr, A.-C. Voicu (ed.), *România în secolul XX. De la Marea Unire la totalitarism, Conferința: „Centenarul Marii Uniri. Credință, rezistență și istorie românească”, Negrești-Oaș, 8-9 august 2018, Muzeul Țării Oașului, INST, Editura Cetatea de Scaun, București, Târgoviște, 2018.*

decis să intre ca voluntar în Armata Regală Română. Pentru că avea o inteligență deosebită, a fost trimis la Liceul Militar din Iași, apoi a devenit subofițer. Nicolae Dabija avea un curaj deosebit, precum și bune capacități de comandant, astfel că a fost trimis la Școala de Ofițeri de Infanterie din Sibiu, o școală care îmbina tradiția militară a Armatei Regale Române cu aceea a armatei habsburgice. Nicolae Dabija a servit ca ofițer activ în Armata Regală Română, iar după intrarea României în cel de-Al Doilea Război Mondial a fost mutat, cu gradul de căpitan, la Regimentul 38 Infanterie din Brăila. Cu acest regiment a fost trimis pe frontul sovietic, în octombrie 1941. În timpul luptelor împotriva Armatei Roșii, el a dat dovadă de un curaj deosebit. Nicolae Dabija a primit, pentru bravura sa din timpul luptelor de la Novorossiisk și Perekop, mai multe decorații românești și germane. A fost rănit de două ori și a primit cea mai înaltă decorație românească de război, Ordinul „Mihai Viteazul”, care i-a fost acordat prin Înalt Decret Regal, semnat de Majestatea Sa Regele Mihai I al României și înmânat personal de mareșalul Ion Antonescu. De asemenea, a fost avansat la excepțional la gradul de maior. Nicolae Dabija nu a putut lua parte la luptele Armatei Regale Române de pe frontul de vest, împotriva Ungariei și Germaniei, pentru că se afla în convalescență după rănilor suferite în timpul operațiunilor la care participase în Războiul din Răsărit².

Fig. 1. Maior Nicolae Dabija (1907-1949)
(după https://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Dabija – Accesat: 12.03.2019)

² Brișcă 2000, p. 248-251; Roske 2003, p. 52, s.v. *Dabija, Nicolae*; Brișcă 2007, p. 23-24.

După încheierea războiului, Nicolae Dabija a demisionat din armata care se afla tot mai mult sub control sovietic. El fusese înpropriat cu cinci hectare de teren pe malul bănațean al Mureșului, în Arad (cartierul Aradu Nou), în calitate de cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”; a decis să se mute în Aradu Nou, împreună cu soția sa, fiica protopopului greco-catolic Ioan Cârnațiu al Turzii, rudă a monseniorului Pamfil Cârnațiu. Din momentul mutării sale la Arad, maiorul Nicolae Dabija a început să se implice în lupta împotriva comunismului.

Frații Traian, Alexandru, Viorel și Nicolae Macavei erau nepoții conducătorului țărănist Ștefan Cicio Pop. Din acest motiv au fost urmăriți de autoritățile comuniste cu o îndârjire rar întâlnită. Fiind urmăriți de jandarmi pentru un pretins delict de „contrabandă cu aur”, ei au rănit patru polițiști, apoi s-au refugiat în munți, în vara anului 1948. În luna octombrie 1948 au împușcat, în cursul unei ciocniri, doi plutonieri-majori de Jandarmi.

În februarie 1948, prin intermediul maiorului deblocat Ioan Opreanu, maiorul Dabija a cunoscut pe frații Macavei și au pus bazele grupării denumite „Frontul Apărării Naționale – Corpul de Haiduci”. Au fost difuzate manifeste și au început pregătirile pentru acțiuni puternice preconizate a se declanșa în vara anului 1949.

Pentru a procura fondurile necesare, la 20 decembrie 1948, membrii grupării au jefuit Percepția Teiuș, de unde au luat suma de 320.000 lei³.

În paralel, s-au căutat legături în București; prin cumnatul său, maiorul deblocat Nicolae Nițescu, Dabija trebuia să primească informații cifrate cu caracter militar și politic. Cifrul și un chestionar s-au găsit mai târziu asupra lui Nițescu și Dabija. Prin alt cumnat, Mihai Angheluță, fost funcționar al Ministerului Afacerilor Externe, Dabija a obținut o audiență la consulul turc la București, căruia i-a înmănat un memoriu scris în limba franceză, cu rugămintea de a-i face legătura cu Misiunea Americană. După două zile, prin telefon, a primit răspunsul negativ.

În mai 1948, Dabija a luat contact, la București, cu generalul Dumitru Petrescu, fost atașat militar la Washington⁴, expunându-și intențiile și declarând că se pune sub ordinele sale, rugându-l să-l ajute prin legăturile ce le are în cercurile americane. Planul elaborat prevedea ca, în cazul izbucnirii războiului cu sovieticii, grupul Dabija-Macavei să blocheze defileele Mureșului, Someșului, Oltului, Prahovei, Dornei și să întreprindă acțiuni de sabotaj în zona petroliferă⁵.

În februarie 1949, grupul Dabija-Macavei și-a stabilit locul de adăpost și apărare pe Muntele Mare (1.825 m). Aici s-a construit un bordei de mari dimensiuni („cazemată”), având structură masivă de lemn. În apropiere s-a amenajat un alt bordei, care servea ca depozit.

³ Brișcă 2007, p. 25-26; Claudiu Pădurean, *Vărul lui Gheorghiu-Dej, erou al rezistenței antibolșevice. Maiorul Nicolae Dabija a decis să se opună comunismului cu toate puterile sale*, în *România Liberă*, <https://romanalibera.ro/aldine/history/varul-lui-gheorghiu-dej-erou-al-rezistentei-antibolsevice-456037> (Accesat: 26.06.2017); *Grupul de rezistență „Maior Nicolae Dabija”*, în *Memoria*, 13, 1995, <http://www.revistamemoria.ro/grupul-de-rezistenta-maior-nicolae-dabija/> (Accesat: 05.04.2018).

⁴ Date recente asupra activității generalului Dumitru Petrescu au fost prezentate în comunicarea: *Lucian Vasile (I.I.C.C.M.E.R.), Comandantul iluziilor. Generalul Dumitru Petrescu și exilul românesc*, prezentată la Conferința Națională: *Centenarul Marii Uniri: Democrație și totalitarism în România (1918-2018). Evenimente și personalități care au marcat istoria națională*, INST 25, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 20-21 noiembrie 2018.

⁵ Pleșa 2006, p. 105-124; Pleșa 2009, p. 15-25. A se vedea și: Dobre 2003; Gavrilă-Ogoranu, Neagoe-Pleșa, Pleșa 2007.

Numărul total al celor implicați în activitatea grupului era de peste 400 de oameni. În paralel, luase ființă o organizație de sprijin a partizanilor, denumită „Liga Apuseană a Moșilor” care avea nuclee constituite în toate satele de pe Valea Arieșului. Moșii s-au dovedit dușmani statornici ai regimului comunist.

Maiorul Nicolae Dabija, militar de elită, erou de război, a elaborat regulamente de desfășurare a activității grupului și un program care se respecta în mod riguros, totul după modele militare verificate. Astfel, „Frontul Apărării Naționale – Corpul de Haiduci” a devenit grupul de rezistență anticomunistă cu organizarea cea mai bună din România⁶.

Planul prevedea fuziunea cu grupul de rezistență condus de Ștefan Popa, ceea ce ar fi dus la formarea unei structuri foarte puternice. Constituit în 1948 din 7 membri, acest grup își avea sălașul tot pe versantul oriental al Munților Apuseni și anume pe Vârful Pietra Caprei, din județul Alba, într-o zonă apropiată de cea a grupului Dabija-Macavei. Din acest grup au făcut parte: Bratu, sublocotenent deblocat, fost student, fost legionar; preotul greco-catolic Nicolae Suciuc; Petre Mărgineanu, fratele profesorului Nicolae Mărgineanu, condamnat în procesul Pop-Bujoiu; Silvestru Bolfa; ofițerul invalid Nicodim Lazăr; Alexandru Maxim, anterior membru al grupului Dabija, efectivul total ajungând la 20 de membri.

În anul 1948, Alexandru Maxim a luat legătura, prin Nicu Marin, cu studentul Radu Ionescu, fost membru al Tineretului Universitar Național Țărănesc (T.U.N.Ț.). Acesta, împreună cu Ion Robu, secretar general al T.U.N.Ț. pe Capitală, l-a împuternicit pe Maxim să organizeze nuclee țărăniști în județul Alba. Alexandru Maxim a declanșat organizarea nucleelor P.N.Ț., bazându-se pe preoți și pe gospodarii satelor din județele Alba și Târnava Mică. Între timp, Alexandru Maxim a intrat în grupul Dabija-Macavei, iar după dizolvarea acestuia a trecut în grupul lui Ștefan Popa.

Organizația P.N.Ț. stabilea în ședințe cotizațiile în bani și alimente pentru sprijinirea partizanilor din munți și hotăra modul de atacare a sediilor autorităților comuniste din comune. Se hotărâse, totodată, fuziunea cu grupul Dabija-Macavei.

În luna februarie 1949, Ștefan Popa a rănit grav prin împușcare un subofițer de Securitate din Teiuș și un altul de la Aiud. După lichidarea grupului Dabija, a fost depistat și grupul condus de Ștefan Popa, acesta din urmă fiind ucis în timpul luptei, în martie 1949. Până la 23 iulie 1949, Securitatea arestase 177 partizani și sprijinitori ai acestora.

În ianuarie 1949, Securitatea Turda a recrutat prin șantaj pe Augustin Râstei din comuna Bistra. Acesta îl găzduise pe Dabija și a fost forțat să colaboreze la prinderea lui, spre a scăpa de închisoare. Pe baza garanției fraților săi vitregi, Avram și Traian Ihuț, Augustin Râstei a fost primit în grup și l-a convins pe Avram Ihuț să se predea. De la acesta, Securitatea a aflat că pe Muntele Mare erau, la momentul respectiv, numai șapte partizani, efectivul fiind în curs de mărire. A doua zi, la 2 martie, au sosit încă 17 partizani trimiși de frații Macavei, iar în zilele următoare erau așteptate alte câteva grupuri de partizani înarmați, din județul Alba. Maiorul Dabija a hotărât ca noii sosiți să depună jurământul în ziua de 4 martie.

În noaptea de 3/4 martie 1949, o companie din Batalionul 7 de Securitate Florești din Regiunea Cluj, împreună cu securiști din Câmpeni și numeroși activiști de partid din zonă au încercuit tabăra grupului Dabija și au ținut-o sub tirul armelor toată noaptea. În zori, maiorul Dabija a ordonat să se deschidă foc împotriva inamicului. S-a

⁶ Buhoci 2007, p. 31-36.

încercat să se spargă încercuirea prin aruncarea unor grenade; au reușit să scape șase partizani: maiorul Dabija, Traian Macavei, Traian Ihuț, Ioan Mișu, Cornel Pascu. În adăpost au murit cinci luptători: patru bărbați și soția maiorului. Printre morți era și Ioan Cigmăian. Dintre partizani au fost luați 14 prizonieri (în momentul atacului în tabără erau numai 25). Disproporția de forțe era destul de mare în defavoarea partizanilor: de 6 la 1. Din cei 150 de militari ai Trupelor de Securitate au murit trei (un subofițer și doi ostași) și au fost răniți cinci ostași din Batalionul 7 Securitate Florești-Cluj. Ulterior au mai fost uciși doi militari și răniți alți doi, astfel încât Trupele de Securitate și Miliția au suferit în operațiunile de distrugere a grupului Dabija-Macavei cele mai grele pierderi înregistrate în întreaga activitate de anihilare a mișcării de rezistență anticomunistă.

A doua zi, 5 martie 1949, un pluton de soldați și câțiva oameni din Bistra au revenit la locul luptei, au distrus bordeiul, au aruncat cele cinci cadavre în bordeiul-depozit, iar peste ele au pus pietre, bârne și pământ, locul fiind transformat în groapă comună.

Securitatea a început să-i vâneze pe cei scăpați de pe Muntele Mare și pe cei care i-au sprijinit. Maiorul Dabija este trădat și prins pe Valea Dobrei. La 8 martie sunt uciși trei oameni și grav rănit Alexandru Maxim, care va fi judecat și condamnat la m.s.v., dar Securitatea nu se mulțumește cu atât: acesta va fi luat din închisoare și asasinat la 2 aprilie 1950. Ioan Turcu, elev din Vingard va fi ucis în anchetă, în aprilie 1949, la Securitatea Alba Iulia. La Aiud, în noaptea de 5/6 martie 1949, sunt împușcați în casa lor doi soți. La 7 octombrie 1949, sunt uciși doi țărani în Cheile Runcului. La 20 august 1950 vor fi asasinate de Securitatea Turda trei persoane: Ion Trifa (fratele episcopului Viorel Trifa) și alți doi țărani, după ce au fost torturați⁷.

Procesul grupului Dabija se judecă la 30 septembrie 1949: șapte membri sunt condamnați la moarte și executați la 28 octombrie 1949 la Sibiu (Nicolae Dabija, Titus Onea, Ioan Scridon, Gheorghe Opriță, Traian Mihălțan, Augustin Rațiu, Silvestru Bolfea); alți cinci partizani sunt condamnați la muncă silnică pe viață. Patru luni mai târziu, la 2 aprilie 1950, aceștia cinci vor fi ridicați din penitenciare și asasinați de Securitatea Cluj: Alexandrina Pop, Mihai Angheluță, Simion Moldovan, Nicolae Nițescu și Alexandru Maxim.

Sprijinitorii partizanilor din grupul Dabija au fost judecați în 13 loturi. Dacă nu ar fi fost trădat și ar fi făcut fuziunea cu grupul lui Ștefan Popa, grupul maiorului Dabija ar fi devenit un adversar de temut pentru regimul comunist.

Recursul înaintat de condamnați a fost respins de Curtea Militară de Casare și Justiție la 20 octombrie 1949, iar în ședința din 25 octombrie 1949 Prezidiul M.A.N. a respins cererile de grațiere ale condamnaților la moarte. Sentința fiind definitivă, la 28 octombrie 1949, la orele 5 dimineața, Nicolae Dabija, Titus Onea, Ioan Scridon, Gheorghe Opriță, Traian Mihălțan, Augustin Rațiu și Silvestru Bolfea au fost executați. Înainte de a fi ucis, maiorul Dabija a strigat „Trăiască România!”, iar Traian Mihălțan „Cu aceeași monedă vă vom plăti!”. Trupurile celor executați au fost aruncate într-o groapă comună în Cimitirul Săracilor din Sibiu.

Timp de mai bine de 40 de ani nu s-a știut unde au fost îngropate trupurile celor șapte partizani. A existat, însă, un martor al teribilei scene din zorii acelei zile de octombrie 1949. Ion Silaghi, angajat al Cimitirului Municipal Sibiu, a asistat, întâmplător, la execuție, ascuns după un tufiș. Mai întâi, securiștii i-au pus pe cei șapte partizani să-și sape groapa. După împușcare, soldații au aruncat pământ peste ei. Timp

⁷ Brișcă 2007, p. 24-26; Brișcă, Buhoci 2007, p. 347-350 (Sentința pronunțată de Tribunalul Militar Sibiu în procesul lotului Dabija; Ultimul cuvânt al lui Nicolae Dabija la proces).

de câteva decenii, de Ziua Morților, Ioan Silaghi a aprins o lumânare pe mormântul fără cruce. Așa a reușit să țină minte cu precizie locul unde se găseau osemintele celor șapte.

Pe baza mărturiei lui Ion Silaghi, Asociația Foștilor Deținuți Politici din România-Filiala Sibiu, a făcut demersuri pentru executarea de săpături și de identificare a rămășițelor partizanilor din Apuseni. Săpăturile efectuate în 2003 cu implicarea Parchetului Militar Brașov, a Parchetului Sibiu și a Serviciului Investigații Criminale din cadrul Poliției Sibiu au scos la suprafață, oseminte, bocanci și haine care s-a dovedit că au aparținut celor șapte partizani. La solicitarea pr. Bogdan Gheorghe, președintele A.F.D.P.R. Sibiu la acea dată, Primăria Sibiu a atribuit terenul din zona unde a avut loc deshumarea pentru ridicarea unui monument funerar închinat memoriei celor șapte eroi.

Reînhumarea și sfințirea monumentului închinat „Luptătorilor anticomuniști – grupul mr. Nicolae Dabija” a avut loc în anul 2004, cu participarea unui sobor de preoți ortodocși și greco-catolici, între care Ioan Vladovici și Gheorghe Bogdan, la rândul lor foști deținuți politici⁸.

În 2015, I.I.C.C.M.E.R. (echipă condusă de Marius Oprea), Parchetul Militar Cluj, Muzeul Național al Unirii, A.F.D.P.R. Alba, autoritățile comunale și județene au desfășurat acțiunea de identificare a locurilor unde au fost îngropați partizanii din grupul Dabija-Macavei de pe Muntele Mare și au recuperat rămășițele, care au fost reînhumate creștinește la Alba Iulia⁹.

În continuare, inserăm, pentru forța lor evocatoare, două documente ale anchetei de la Securitate din primăvara anului 1949 (**Anexă**): declarația autobiografică a lui Nicolae Dabija și declarația în care acesta explică înființarea și activitatea organizației anticomuniste „Frontul Apărării Naționale – Corpul de Haiduci”.

ANEXĂ

DECLARAȚIE

Autobiografie

Subsemnatul DABIJA NICOLAE, maior în rezervă, născut la 13 aprilie 1907 în orașul Galați, jud. Covurlui, din părinți DUMITRU și IOANA, ambii decedați, tatăl de profesie tâmplar, iar mama casnică, de naționalitate și cetățenie română, de religie ortodoxă, căsătorit în anul 1933 cu FLORICA, născută ANGHELUȚĂ, neavând copii, având ca studii 5 clase de liceu teoretic și absolvent al cursului de completare de la Liceul Militar din Iași, fost ofițer de carieră cu ultimul grad maior în Cercul Teritorial Arad, trecut în cadrul disponibil la cerere în vara anului 1946, posedând ca avere imobiliară 5 ha de pământ arabil în Aradu Nou ca lot „Mihai Viteazul” întrucât sunt decorat cu acest ordin, soția mea posedând ca avere imobiliară o casă în orașul Brăila, str. Ștefan cel Mare, trimis în judecată sau condamnat nu am fost niciodată până în prezent, având ultimul domiciliu în orașul Aradu Nou, str. Ana Ipătescu nr. 25, declar cele ce urmează:

M-am născut la 13 aprilie 1907 în orașul Galați, având ca părinți pe DUMITRU și IOANA, ambii decedați, tatăl de profesie tâmplar, iar mama casnică. La vârsta de 9 ani am rămas orfan de tată și ca urmare întreaga mea copilărie și adolescență a fost lipsită de sprijinul

⁸ Andra Marinescu, *65 de ani de la execuția grupului luptătorilor anticomuniști „Mr. Nicolae Dabija”*, în *Tribuna*, <http://www.tribuna.ro/stiri/special/65-de-ani-de-la-execu-539ia-grupului-luptatorilor-anticomuni-537ti-mr-nicolae-dabija-101008.html> (Accesat: 28.10.2014).

⁹ *Drumul oaselor: Partizanii uciși de Securitate pe Muntele Mare – Bistra vor fi reînhumati la Alba Iulia*, în *Unirea. Ziar independent*, <https://ziarulunirea.ro/drumul-oaselor-partizanii-ucisi-de-securitate-pe-muntele-mare-bistra-vor-fi-reinhumati-la-alba-iulia-385568/> (Accesat: 05.09.2017).

material necesar. Am urmat cursul primar la școala primară de băieți nr. 6 din Galați până în anul 1918, după care am intrat să urmez studiile liceale la Liceul Vasile Alecsandri din Galați. În anul 1922 am fost nevoit să întrerup cursurile la Liceul Vasile Alecsandri din cauza lipsurilor materiale în care se găsea familia mea la acea dată și să intru funcționar la un birou. Clasele a 4-a și a 5-a de liceu le-am dat în particular. În anul 1926 am intrat voluntar în armată la Regimentul 13 Infanterie Iași, unde am fost îndemnat de șefii mei ierarhici de atunci să mă duc să-mi completez studiile la liceul militar din Iași și să intru la școala militară pentru a mă face ofițer.

În anul 1926/1927 am urmat cursurile complementare de la liceul militar Iași, având gradul de sergent, iar în toamna anului 1927, în urma concursului pe care l-am dat, am intrat în școala pregătitoare de ofițeri.

Am urmat cursurile pregătitoare de ofițeri din anul 1927 până în anul 1929, când am absolvit-o, fiind clasificat al 41-lea din 186 de candidați.

Carierea de ofițer am făcut-o prin mai multe garnizoane și unități din țară. În gradele de sublocotenent și locotenent am făcut serviciul în garnizoanele Galați, Brăila, Soroca și Chișinău. De la 1 iulie 1929 și până la 1 octombrie 1933 la Reg. 11 Infanterie Galați, de la 1 octombrie 1933 și până la 18 mai 1934 la Reg. 38 Inf. Brăila, de la 10 mai 1934 și până la 1 octombrie 1936 în Reg. 39 Infanterie Soroca, iar de la 1 octombrie 1936 până la 1 septembrie 1939 la Liceul Militar Chișinău.

În gradul de căpitan am făcut serviciul în Reg. 4 Grăniceri Deva de la 1 septembrie 1939 până la 15 octombrie 1941 când am plecat pe front. De la această dată am luat parte la Campania din Răsărit contra Uniunii Sovietice, luând parte la luptele din Peninsula Kerci 1942, Caucaz, primăvara anului 1943, Kuban în vara anului 1943 și Perekop din toamna anului 1943 și până la 12 aprilie 1944, când am fost evacuat, fiind rănit.

Tot stagiul pe front în gradul de căpitan și maior l-am făcut cu Reg. 38 Infanterie.

În decursul acestei campanii am fost rănit de două ori. Tot timpul am fost numai comandant de unitate de luptă, iar faptele deosebite de eroism pe care le-am săvârșit, au fost citate în trei rânduri pe întreaga armată și o dată pe națiune.

Am fost decorat cu ordinul „Steaua României” în gradul de cavaler, ofițer și comandor.

Cu ordinul „Mihai Viteazu” cl. III, cu „Crucea de Fier” cl. II și „Crucea Germană în Aur”.

Am fost înaintat la gradul de maior în mod excepțional, înaintea promoției mele.

La 23 august 1944 mă găseam la Reg. 38 Inf., luând parte la operațiunile de regrupare ale forțelor române din jurul Bucureștiului. La data de 1 septembrie 1944 am fost internat în spital din cauza răni care mi se deschisese, unde îmbolnăvindu-mă de două ori de erizipel la Spitalul Militar din Târgoviște am fost nevoit să stau internat până la 1 decembrie 1944.

De la 1 decembrie 1944 și până la 20 iulie 1946 când am trecut în cadru disponibil am făcut serviciu în Reg. 4 Grăniceri și 10 Grăniceri, neluând parte la campania din vest ca unul ce aveam aproape 3 ani neîntreruși de stagiul pe front.

După retragerea mea din cadrele active ale armatei m-am stabilit în Aradu Nou, unde m-am ocupat de cultivarea celor 5 hectare de pământ arabil cu care am fost împroprietărit ca fiind decorat cu ordinul „Mihai Viteazu”.

Aceasta-mi este declarația pe care o dau, susțin și semnez propriu, nefiind silit de nimeni.

(ss) Maior rez. N. Dabija
București, 5 mai 1949

ASRI, Fond „P”, dosar nr. 47.584, vol. 1, f. 17-19¹⁰.

¹⁰ Brișcă, Buhoci 2007, p. 120-122.

DECLARAȚIE

Subsemnatul DABIJA NICOLAE, maior în rezervă, născut la 18 aprilie 1907 în orașul Galați, jud. Covurlui, din părinți Dumitru și Ioana, ambii decedați, tatăl de profesie tâmplar, iar mama casnică, de naționalitate și cetățenie română, de religie ortodoxă, căsătorit în anul 1933 cu FLORICA, născută Angheluță, neavând copii, având ca studii 5 clase de liceu teoretic și absolvent al cursului de completare de la Liceul Militar din Iași, fost ofițer de carieră cu ultimul grad maior în Cercul Teritorial Arad, trecut în cadrul disponibil la cerere în vara anului 1946, fiind trecut în rezervă la 9 iulie 1947, posedând ca avere imobiliară 5 ha pământ arabil în Aradu Nou ca lot „Mihai Viteazu”, soția mea posedând ca avere imobiliară o casă în orașul Brăila, str. Ștefan cel Mare, trimis în judecată sau condamnat nu am fost niciodată până în prezent, având ultimul domiciliu în orașul Aradu Nou, str. Ana Ipătescu nr. 25, declar următoarele:

În primăvara anului 1948, am luat hotărârea de a trece la acțiuni de forță împotriva actualului regim din țară, luând în acest scop decizia de a alcătui și conduce o organizațiune înarmată în vederea realizării acestui scop. Această hotărâre am luat-o de comun acord cu frații MACAVEI TRAIAN și MACAVEI ALEXANDRU, pe primul dintre ei cunoscându-l în primăvara anului 1948, la Arad, în casa camaradului și prietenului meu maior în rezervă OPREAN IOAN din strada Episcopiei nr. 1, iar pe ALEXANDRU MACAVEI cunoscându-l în aceeași casă câteva luni mai târziu, în octombrie 1948 după ce activitatea mea începuse.

Hotărârea de mai sus am luat-o determinat de faptul că nu eram de acord, după cum nici acum nu sunt cu transformările și reformele sociale, aplicate de actualul regim, nefiind de asemenea de acord cu transformările, și reformele aplicate în armată, ceea ce mă determinase ca după apariția legii Cadrului Disponibil din vara anului 1946, să părăsesc cadrele active ale armatei, înaintând și cerere în acest sens.

Prevedeam de asemenea dezlănțuirea apropiată a unui război între anglo-americieni și Uniunea Sovietică și înțelegeam să lupt din nou împotriva Uniunii Sovietice, așa cum am făcut și în trecut.

La luarea acestei hotărâri au avut o mare influență și emisiunile radiofonice ale posturilor de radio Londra, „Vocea Americii” și Ankara, în care vedeam îndemnuri clare de a trece la acțiuni violente pentru răsturnarea actualului regim din țară. Tocmai din această cauză eram convins că voi putea căpăta oricând sprijin și ajutor american în acțiunile pe care începusem a le plănuii.

Hotărâsem împreună cu TRAIAN MACAVEI să întemeiez în regiunea Munților Apuseni o organizație mare înarmată, sub conducerea mea, ai căror membri trebuiau să fie recrutați de către TRAIAN MACAVEI din rândurile elementelor dușmănoase față de actualul regim ca: ofițeri deblocați, funcționari comprimați, chiaburi etc., indiferent de convingerea lor politică, putând fi maniști, legionari sau liberali.

Scopul urmărit de mine prin înființarea unei asemenea organizațiuni înarmate era acela de a trece la acțiuni imediate îndreptate împotriva frunțașilor politici democrați și autorităților din localități situate în regiunea Munților Apuseni, prin atacarea și asasinarea frunțașilor locali ai Partidului Muncitoresc Român, ca și prin atacarea și incendierea sediilor autorităților locale precum și a sediilor Partidului Muncitoresc Român. Totodată urmăream să provoc atentate de cale ferată în acea regiune, aruncări de poduri în aer, incendieri de fabrici și alte acte de sabotaj asemănătoare pentru a semăna panica în rândurile populației locale și pentru a pregăti o stare de spirit prielnică declanșării unei insurecții armate, pentru răsturnarea actualului regim. Acesta era un scop atins independent de eventualitatea izbucnirii unui nou război.

Pentru aceste eventualități urmăream să execut acțiuni de mai mare amploare prin ocuparea căilor de comunicație din defileurile Mureșului, Someșului, Oltului, Prahovei și chiar în regiunea Vatra Dornei spre a dezarticula traseul de pe aceste căi de comunicație. În caz de război plănuiam de asemenea să execut cu membrii organizației mele atacuri împotriva unităților militare ale armatelor sovietice și române, precum și atacarea și jefuirea de depozite militare de armament, munițiuni, echipament, alimente, medicamente etc.

A rămas stabilit ca MACAVEI TRAIAN să înceapă să recruteze membri pentru organizație, iar eu am plecat la București pentru a lua legătura cu persoane îndreptățite de la Misiunea Americană spre a cere sprijin bănesc și ajutor în materiale de luptă.

Încă din vara anului 1948, cam prin luna iunie am început să activez subversiv în colaborare cu MIHAI ANGHELUȚĂ, căutând să iau legături cu Misiunea Americană din România. În acest scop am redactat împreună cu MIHAI ANGHELUȚĂ două scrisori în limba franceză prin care, în prima scrisoare rugam pe [consulul] turc cu care am avut legătura, să dea a doua scrisoare Ambasadei Americane. În această din urmă scrisoare rugam pe Ambasada Americană din București să-mi dea ajutor material în fonduri bănești și materiale de luptă pentru organizația mea.

Tot în acest scop am încercat să mai iau legătura cu Misiunea Americană prin domnul general rezervă PETRESCU DUMITRU din București str. Argentina nr. 41, ca unul ce a fost atașat militar la Washington și-l bănuiam că are legături cu anglo-americanii.

În toamna anului 1948, după ce am avut o consfătuire cu frații MACAVEI SANDU și TRAIAN în casa maiorului OPREAN IOAN din Arad, m-am hotărât să trec la organizarea organizației mele înarmate. În acest scop m-am deplasat cam pe la mijlocul lunii decembrie 1948 din Arad în județul Alba, regiunea Întregalde. În seara zilei de 16 decembrie 1948 împreună cu frații MACAVEI TRAIAN SANDU MACAVEI, am poposit la sălașul lui BOLFEA SILVESTRU din comuna Întregalde. După câteva zile am dat ființă organizației mele subversive care la acea dată se compunea din următorii membri: maior rez. DABIJA NICOLAE, șef și comandant, SANDU MACAVEI și TRAIAN MACAVEI, consilieri, PASCU CORNEL din comuna Benic, SANDU MAXIM, BOLFEA SILVESTRU și IOSIF din comuna Mogoș, ca membri.

Armamentul și munițiile organizației mele au fost strânse de la locuitorii nemulțumiți cu actualul regim, aceștia fiind chiaburii din comunele din regiunea Munților Apuseni.

Recrutarea de noi membri pentru organizația mea se făcea în urma unei propagande dușmănoase regimului fiind preferați ca membri cei din pătura nemulțumiților adică chiaburi, funcționari deblocați, militari din rezervă și deblocați.

În numele organizației mele s-a redactat o proclamație prin care urmăream să fac agitație în rândul populației pretabilă de o insurecție armată contra actualului regim. Această proclamație a fost multiplicată în mai multe exemplare.

Pentru a da un caracter de rigiditate militară în ceea ce privește normele organizatorice, este redactat pentru organizația mea subversivă un așa zis statut iar paralel cu acest statut am redactat și formula unui jurământ pe care ceream să-l depună toți membrii organizației.

Fondurile bănești necesare organizației mele urmau să se procure prin jefuirea instituțiilor bancare din regiunea Munților Apuseni, în care scop s-a și dat un atac asupra Percepției din comuna Teiuș la data de 22 decembrie 1948 și ulterior după ce luam legătura cu anglo-americieni, de la aceștia.

De la Percepția din Teiuș s-a jefuit suma de lei 310.000 luând parte la acest atac: SANDU MACAVEI, TRAIAN MACAVEI, SANDU MAXIM, PASCU CORNEL, IOSIF din Mogoș și BOLFEA SILVESTRU. Această sumă a fost întrebuințată la procurare de armament, echipament și materiale de propagandă pentru organizațiunea noastră.

Acțiunile plănuite de organizația mea, erau de ordin terorist și trebuiau să se execute prin atentate de cale ferată, atacuri contra membrilor Partidului Muncitoresc Român contra organelor securității etc. și urmau să înceapă la ordinele și dispozițiunile mele.

La ajungerea mea în regiunea Munților Apuseni, fiind informat de frații MACAVEI, PASCU CORNEL și SANDU MAXIM că în această regiune mai sunt fugari și bande organizate, am căutat să iau legătura cu ele. În acest scop prin luna februarie 1949, TRAIAN MACAVEI a luat legătura cu POPA ȘTEFAN, din regiunea Benic-Cricău și urma să mă întâlnesc cu el la 6 Martie 1949, însă acest lucru nu s-a mai putut executa din cauza intervenției trupelor de Securitate la 4 martie 1949.

Am mai intenționat ca după topirea zăpezii să luăm legătura și cu organizațiile subversive din Banat și Munții Neamțului.

În dimineața zilei de 4 martie 1949, pe la orele 6 dimineața, când ne găseam pe Muntele Mare, am fost surprinși de către trupele de Securitate.

Fiind luați prin surprindere și dezechipați, prima cabană în care se găseau 6 membri din organizația noastră a căzut din primul moment în mâinile Securității. În a doua cabană în care mă găseam eu împreună cu 16 membri din organizație, văzând că este înconjurată de trupele de Securitate am încercat să ne deschidem drum prin aruncarea de trotil și foc de armă. După câteva minute ne-am despresurat, însă trupele Securității fiind mai numeroase și mai puternic înarmate ne-au copleșit, forțându-ne să abandonăm lupta. Acest lucru a mai fost determinat și prin prinderea a 6 membri din organizația noastră. La această acțiune am luat parte, dirijând toată acțiunea organizației mele și luptând contra trupelor de Securitate cu arma și aruncări de trotil.

Aceasta-mi este declarația pe care o dau, susțin și semnez propriu, nesilit de nimeni.

(ss) Maior rez. N. Dabija
București, mai 5 1949

ASRI, Fond „P”, Dosar 47.584, vol. 1, f. 23-26¹¹.

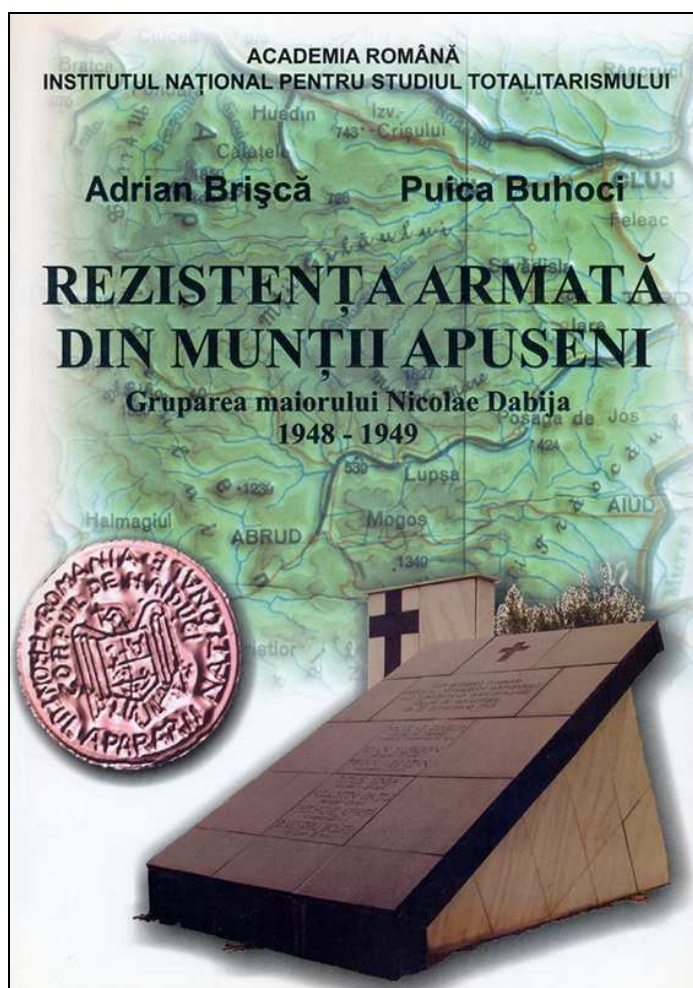

Fig. 2. Coperta 1 a volumului: Adrian Brișcă, Puica Buhoci, *Rezistența armată din Munții Apuseni. Gruparea maiorului Nicolae Dabija 1948-1949*, Colecția „Documente”, INST, București, 2007 (Autor: C. Beldiman)

¹¹ Brișcă, Buhoci 2007, p. 122-125.

Abrevieri

- ASRI – Arhiva Serviciului Român de Informații, București.
Fond „P” – Fond „Penal” (ASRI).

Bibliografie

- Beldiman, Beldiman 2018 – C. Beldiman, D.-M. Beldiman, *Activitatea grupului de rezistență anticomunistă Dabija-Macavei (Munții Apuseni). 70 de ani de la moartea maiorului Nicolae Dabija și a camarazilor săi*, în vol. ed. N. Lazăr, A.-C. Voicu, *România în secolul XX. De la Marea Unire la totalitarism, Conferința: „Centenarul Marii Uniri. Credință, rezistență și istorie românească”*, Negrești-Oaș, 8-9 august 2018, Muzeul Țării Oașului, INST, București, Târgoviște, 2018, p. 285-294.
- Brișcă 2000 – A. Brișcă, *Nicolae Dabija (1907-1949)*, în AT, 1-2, 2000, p. 248-251.
- Brișcă 2007 – A. Brișcă, *Studiu introductiv*, în vol. ed. A. Brișcă, P. Buhoci, *Rezistența armată din Munții Apuseni. Gruparea maiorului Nicolae Dabija 1948-1949*, Colecția „Documente”, INST, București, 2007, p. 23-24.
- Brișcă, Buhoci 2007 – A. Brișcă, P. Buhoci (ed.), *Rezistența armată din Munții Apuseni. Gruparea maiorului Nicolae Dabija 1948-1949*, Colecția „Documente”, INST, București, 2007.
- Buhoci 2007 – P. Buhoci, *Rezistența armată din Munții Apuseni. Grupul maiorului Nicolae Dabija. Excurs istoriografic*, în vol. ed. A. Brișcă, P. Buhoci, *Rezistența armată din Munții Apuseni. Gruparea maiorului Nicolae Dabija 1948-1949*, Colecția „Documente”, INST, București, 2007, p. 31-36.
- Dobre 2003 – F. Dobre (coord.), *„Bande, bandiți și eroi”. Grupurile de rezistență și Securitatea (1948-1968). Documente*, C.N.S.A.S., București, 2003.
- Gavrilă-Ogoranu, Neagoe-Pleșa, Pleșa 2007 – I. Gavrilă-Ogoranu, E. Neagoe-Pleșa, L. Pleșa, *Brazii se frâng dar nu se îndoiesc. Mișcarea de rezistență din Munții Apuseni*, vol. 7, Baia Mare, 2007.
- Pleșa 2006 – L. Pleșa, *Implicarea militarilor în mișcarea de rezistență armată. Cazul maiorului Nicolae Dabija (1948-1949)*, în vol. ed. C. Budeancă, F. Olteanu, I. Pop, *Rezistența anticomunistă. Cercetare științifică și valorificare muzeală*, Cluj-Napoca, 2006, p. 105-124.
- Pleșa 2009 – L. Pleșa, *Organizația de rezistență condusă de maiorul Nicolae Dabija (1948-1949)*, București, 2009.
- Roske 2003 – O. Roske (coord.), *Mecanisme represive în România 1945-1989. Dicționar biografic, D-G*, Colecția „Dicționare”, INST, București, 2003.

**The Activity of Dabija-Macavei Armed Anti-Communist Resistance Group
(Apuseni Mountains). Major Nicolae Dabija and His Brothers in Arms –
Commemoration of 70 Years**

Abstract

Major Nicolae Dabija (born on 13th of April 1907 at Galați; died on 28th of October 1949 at Sibiu), was an officer of the Romanian Royal Army (**Fig. 1**). He took part at the Eastern Front Campaign of Axis Powers against Soviet Union, commanding the 5th Company/38th Infantry Regiment from the 10th Infantry Division. As a hero of WWII, he was awarded with the Romanian Order of Michael the Brave, 3rd class, and the German Cross in Gold. In 1949, together with the four Macavei brothers, he established an anticommunist group of resistance in the Eastern part of the Apuseni Mountains called “The National Defense Front-The Hajduk Corps” or Dabija-Macavei Group. This was the most important group of this type founded in Romania, of 200 armed warriors who were trained according to the military rules. The Securitate have heard about the location of this group after an arrested false resistant revealed their location on Muntele Mare and about their strength. The Securitate Troops attacked the rebels in the morning of 4 March 1949. The Securitate suffered three deaths and three others wounded. During the fights with The Security Troops, five members of the group had been killed. Among these was Nicolae Dabija’s wife. Nicolae Dabija escaped but was arrested on 22 March 1949 after a local villager, whose barn he was sleeping in, notified the authorities of his presence. He and other members of the group were subject to inquiries in Turda, Bucharest and Sibiu. Later they were tried and convicted by sentence no. 816/October 4th, 1949 of Military Tribunal of Sibiu. On October 28, 1949, seven members of the group: Titus Onea, Ioan Scridon, Gheorghe Oprița, Traian Mihălțan, Augustin Rațiu, Silvestru Bolfea and Nicolae Dabija, were executed in Sibiu and buried in a collective secret pitgrave placed in the Poor Cemetery in Sibiu.

List of Illustrations

Fig. 1. Major Nicolae Dabija (1907-1949) (after https://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Dabija – Accesed: 12.03.2019)

Fig. 2. The volume: Adrian Brișcă, Puica Buhoci, *Rezistența armată din Munții Apuseni. Gruparea maiorului Nicolae Dabija 1948-1949*, Colecția „Documente”, INST, 2007, front cover (Author: C. Beldiman)